

Wet bedrag ineens: aangepast keuzerecht

21-10-2021 | Door Kees van Oostwaard werkzaam bij
Fiscale Zaken Athora

Precies negen maanden geleden schreef ik over het feit dat minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid door de Eerste Kamer werd teruggestuurd om zijn huiswerk opnieuw te maken en dat de ingangsdatum van de gedeeltelijke afkoopmogelijkheid werd uitgesteld naar 2023. De minister moest om tafel met de pensioenuitvoerders om een minder complexe uitvoering voor de afkoopregeling te bewerkstelligen. Minister Koolmees is op dit moment informateur en geen minister meer en nu heeft de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Tweede Kamer per brief geïnformeerd over de ontwikkelingen. Hij komt met een aangepast keuzerecht.

Wat was het plan en waar liep het spaak

Het kabinet heeft met de sociale partners in het kader van het Pensioenakkoord afgesproken om een afkoopmogelijkheid te creëren van (maximaal) 10% van het pensioen- en lijfrentekapitaal op de ingangsdatum. De uitvoerder moet de deelnemer wijzen op de afkoopmogelijkheid en deze daarover informeren. Voor afkoop is toestemming van de partner vereist als door de afkoop het partnerpensioen wordt verlaagd. De besteding van het kapitaal is vrij. Na de behandeling in de Tweede Kamer was het wetsvoorstel opeens een stuk ingewikkelder. Er bleef één keuzemoment (het moment waarop de pensioenuitkering of de lijfrente-uitkering ingaat). Maar het bedrag ineens mocht worden ontvangen op het moment waarop de uitkering ingaat of in februari volgend op het jaar waarin de AOW-leeftijd wordt bereikt. Reden was kort gezegd dat naarmate een pensioengerechtigde later in een kalenderjaar de AOW-leeftijd bereikt, een hoger percentage AOW-premie verschuldigd is over een bedrag ineens ten opzichte van de situatie waarin de AOW-datum in het begin van dat jaar valt. De gekozen oplossing bracht de nodige praktische bezwaren met zich mee.

De Eerste Kamer zag die problemen ook en na een motie zag minister Koolmees zich gedwongen de ingangsdatum van de afkoopmogelijkheid naar (waarschijnlijk) 1 januari 2023 uit te stellen en te zoeken naar een minder complexe uitvoering.¹

Brief van de staatssecretaris²

Inleiding

In de brief schetst staatssecretaris Wiersma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de voorgeschiedenis en geeft vervolgens aan dat er een oplossing gevonden is die past binnen de huidige fiscale- en juridische kaders. De staatssecretaris geeft aan dat verschillende varianten zijn bekeken. Pensioenuitvoerders hebben een voorkeur voor een aanpassing in het stelsel van sociale premies. Dat is namelijk de oorsprong van de discussie.

¹ Ontleend aan mijn artikelen '[Wet bedrag ineens: van aardig idee naar draak van een regeling](#)' en '[Wet bedrag ineens: een verrassend \(voorlopig\) slot!](#)' in *Financieel Actief*.

² 12 oktober 2021, kenmerk 2021-0000158530

Maar de oplossing is zoals gezegd gevonden binnen de huidige kaders van de fiscale en juridische wetgeving. Aangezien de complexiteit en de uitvoeringskosten verminderen ten opzichte van het oorspronkelijke voorstel en het nieuwe voorstel op veel onderdelen beter te begrijpen is voor deelnemers, hebben het Verbond van Verzekeraars en de Pensioenfederatie het voorstel als uitvoerbaar beoordeeld.

Doelgroep

In het voorstel na de tweede nota van wijziging kon een deelnemer altijd kiezen voor uitstel van de betaling van het bedrag ineens tot het jaar na het bereiken van de AOW-leeftijd. Dus ongeacht de leeftijd op de pensioeningangsdatum.

Probleem hierbij is dat hoe langer de periode van uitstel feitelijk was, hoe groter de kans op gebeurtenissen in de privésfeer (denk aan scheiden) of ontwikkelingen van het pensioen (indexeren/korten).

Wiersma wil daarom terug naar de oorspronkelijke 'geboortedatumproblematiek'. Bereikt iemand in enig jaar de AOW-gerechtigde leeftijd, dan hangt de hoogte van de AOW-premie over het totale inkomen in het jaar af van het moment in het jaar waarop diegene de AOW-datum bereikt.

Dat leidt tot het beperken van de doelgroep. *"Om het voorstel voor de doelgroep in lijn te brengen met gelijke behandelingswetgeving zal de uitstelmogelijkheid beschikbaar komen voor personen die op de AOW-leeftijd met pensioen gaan."* Op de AOW-leeftijd met pensioen gaan betekent in dit geval in de maand van het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd zijn, of de eerste dag volgend op die maand. En in de maand van het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd wordt uitgelegd als eerste dag van die maand of exact op de AOW-gerechtigde leeftijd.

Deelnemers die - vrijwillig of verplicht - met pensioen gaan voorafgaand aan de maand waarin zij AOW-gerechtigd worden, kunnen dus geen gebruik maken van de uitstelmogelijkheid.

Commentaar

De groep die gebruik kan maken van de mogelijkheid tot uitstel van betaling wordt hiermee fors ingeperkt. Dat komt de uitvoerbaarheid zeker ten goede.

De brief bevat dus ook de opmerking dat een eerdere pensioendatum in het jaar waarin de AOW-leeftijd wordt bereikt, nu toch geen gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om de uitbetaling van het bedrag ineens uit te stellen. *"Dit*

geldt overigens ook voor diegenen die met pensioen gaan op de eerste dag volgend op de maand waarin zij AOW-gerechtigd worden." Dit laatste lijkt me een verschrijving, omdat net daarvoor juist wordt gesteld dat dit nog wel binnen de uitstelmogelijkheid valt. Dit moet dan maar duidelijk worden met de concept wettekst. En dat geldt ook voor het feit of het voldoende is om binnen de maand waarin de AOW-leeftijd wordt bereikt met pensioen te gaan, of dat het uitsluitend op de AOW-datum zelf of de eerste dag van de maand mag.

Uitkeringsreeks

In de versie van het wetsvoorstel na aanpassing door de tweede nota van wijziging waren de periodieke pensioenuitkeringen vanaf de pensioeningangsdatum gebaseerd op 100% van de waarde. Op de ingangsdatum werd nog geen rekening gehouden met de latere uitbetaling het bedrag ineens. Pas op het uitgestelde uitbetalingsmoment in de maand februari in het jaar volgend op het jaar waarin de AOW-gerechtigde leeftijd werd bereikt, werd de periodieke uitkering verlaagd naar 90% van de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen (gebaseerd op een bedrag ineens van 10%). Bovendien werd op dat moment de hoogte van het bedrag ineens uitgerekend. Hierbij moest de pensioenuitvoerder rekening houden met de al uitbetaalde pensioenuitkeringen plus eventuele tussentijdse wijzigingen in het privéleven van de gepensioneerde en/of met wijzigingen van de pensioenhoogte als gevolg van bijvoorbeeld indexatie. Samengevat was het beeld: eerst 100% periodieke uitkering - dan 10% bedrag ineens - en vervolgens 90% periodieke uitkering. Deze herberekening op het uitbetalingsmoment is vaak complex. Bovendien is dit niet eenvoudig uit te leggen aan deelnemers.

Voorstel is nu een andere reeks te maken: eerst 90% periodieke uitkering - dan 10% bedrag ineens - en vervolgens weer 90% periodieke uitkering. Uiteraard is dit een andere spreiding in de tijd en blijft de waarde van de opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen in omvang gelijk. Deze reeks betekent dat vanaf de pensioeningangsdatum direct de verlaagde periodieke pensioenuitkering worden uitbetaald. Ook wordt de hoogte van het bedrag ineens direct op de pensioeningangsdatum vastgesteld. De pensioenuitvoerder reserveert dit bedrag bruto en betaalt dit op een later tijdstip uit. Wijzigingen in de privésfeer of wijzigingen in de hoogte van de periodieke pensioenuitkeringen hebben geen invloed meer op de hoogte van dit bedrag.

Bij tussentijds overlijden van de - inmiddels gepensioneerde - deelnemer wijzigt dit de situatie wel. Het gereserveerde bedrag ineens als zodanig komt niet tot uitkering. In plaats daarvan geldt bij overlijden vóór de uitbetalingsdatum van het bedrag ineens een nabetalingsverplichting voor pensioenuitvoerders aan de (overleden) gepensioneerde deelnemer ter hoogte van het verschil van de reeds uitgekeerde periodieke pensioenuitkeringen op 100% en 90%. Dit moet voorkomen dat de deelnemer achteraf gezien te weinig periodiek pensioen ontvangt over de periode waarin hij nog in leven was. De staatssecretaris beseft dat dit tot nabetaling van kleine bedragen kan leiden.

De nabetaling valt in de boedel van de overleden deelnemer. Reden is dat het ouderdomspensioen betreft van de deelnemer. Op die manier komt het bij de erven. De nabetaling kan dus niet standaard naar de partner.

Commentaar

De nu gekozen opzet biedt voor veel zaken een oplossing. Alleen niet voor het feit dat geen uitbetaling plaatsvindt van het bedrag ineens na overlijden. Slechts de gemiste 10% over de periode dat de deelnemer nog leefde wordt uitgekeerd. Dit blijft een groot nadeel van deze keuze. Een pensioengerechtigde deelnemer die vlak vóór zijn pensioendatum staat, moet in feite een afweging maken tussen meer heffing betalen of het risico de 10% ineens te verliezen bij onverhoopt vroegtijdig overlijden. De deelnemer moet zich dus de vraag stellen: verwacht ik nog in leven te zijn op de uitbetalingsdatum? Ongetwijfeld gaat dit in de toekomst tot teleurstellingen leiden. En heel vreemd dat de staatssecretaris niet mee wil gaan in het alsnog uitbetalen van die uitkering ineens.

Maand van uitbetaling

De maand van uitbetaling van het gereserveerde bedrag ineens verschuift van februari naar januari in het jaar volgend op het jaar waarin iemand AOW-gerechtigd wordt. De pensioenuitvoerders hebben hier om verzocht omdat de maand januari beter aansluit bij de pensioencommunicatie naar de deelnemers.

Slotopmerking

In de afgelopen maanden zijn goede stappen gezet, ook al is de meest logische oplossing - aanpassing in het stelsel van sociale premies - helaas niet alsnog omarmd.

Onbegrijpelijk blijft echter dat een voortijdig overlijden - dus voordat het gereserveerde bedrag ineens tot uitkering is gekomen - niet leidt tot het alsnog uitkeren van het bedrag ineens. Dit maakt de communicatie en advisering niet eenvoudig.

Dat lijkt toch een gemiste kans.

En het is nota bene wel pensioengeld van de deelnemer!

FA